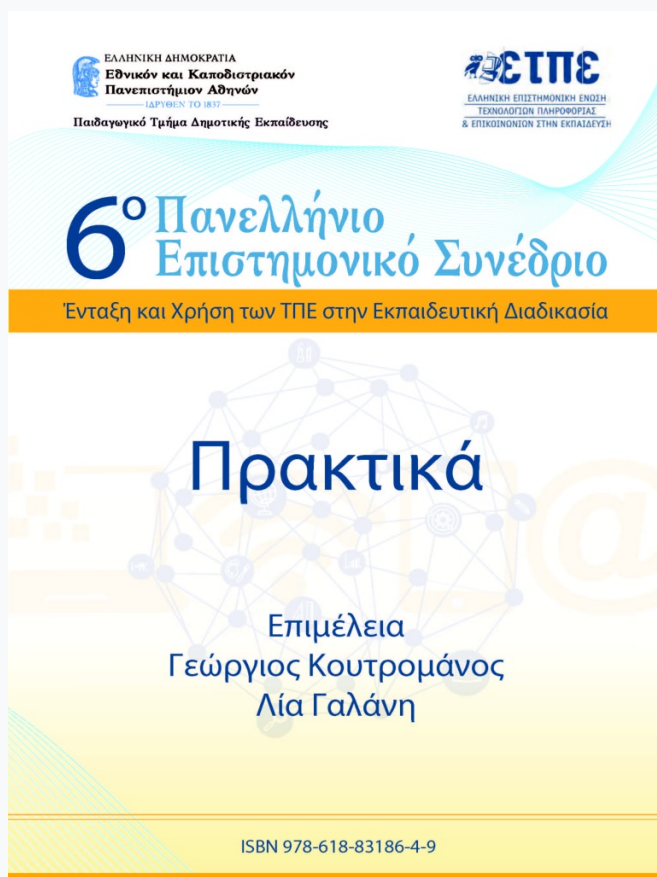

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2019)

6ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

Blogging στην Αγγλική Γλώσσα στο Δημοτικό. Μία περίπτωση πολυγραμματισμού

Αγγελική Μπούζιου

doi: [10.12681/cetpe.3676](https://doi.org/10.12681/cetpe.3676)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μπούζιου Α. (2022). Blogging στην Αγγλική Γλώσσα στο Δημοτικό. Μία περίπτωση πολυγραμματισμού. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση, 1*, 571–580. <https://doi.org/10.12681/cetpe.3676>

Blogging στην Αγγλική Γλώσσα στο Δημοτικό. Μία περίπτωση πολυγραμματισμού

Αγγελική Μπούζιου
angeland@sch.gr
9^ο Δημοτικό Σχολείο Κέρκυρας

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη πραγματεύεται δράσεις στο πλαίσιο εκμάθησης Αγγλικών στο Δημοτικό ως γλωσσικός, κοινωνικός, οπτικός, πληροφοριακός, διαπολιτισμικός, συναισθηματικός, ψηφιακός, κριτικός γραμματισμός. Οι βλέςεις περιλάμβαναν αυθεντική επικοινωνία συμμετεχόντων στην ξένη γλώσσα, συνεργασία, διερεύνηση, διαπραγμάτευση εννοιών, διαμοιρασμό πληροφοριών, ανατροφοδότηση, αναστοχασμό και αντίληψη ωφελειών ως προετοιμασία για αληθινή ζωή. Ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνει ρόλους σχεδιαστή δραστηριοτήτων, συντονιστή, συμβούλου και καθοδηγητή. Η αξιολόγηση της πρωτοβουλίας στηρίχθηκε σε επισκόπηση συσταθέντος ιστολογίου, σε παρατήρηση γενικότερων κινήσεων, σε προφορικά σχόλια και σε άτυπα ερωτηματολόγια συμβαλλομένων. Τα αποτελέσματα απέβησαν θετικά από σκοπιά προϊόντων, πρόσληψης δεξιοτήτων και δημιουργίας στάσεων στους μαθητές, επιβεβαιώνοντας την επικαιροποιημένη διδασκαλία ξένων γλωσσών στα Δημόσια Σχολεία μέσω πρακτικών πολυγραμματισμού.

Λέξεις Κλειδιά: Νέος γραμματισμός, Διάδραση, Blog-ιστολόγιο, Σχολιασμός, Πολυτροπικά κείμενα

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια προωθείται η διδασκαλία της ξένης γλώσσας ως γραμματισμός. Ο συμβατικός γραμματισμός ως ανάγνωση και γραφή εκτυπώσιμων κειμένων μέσω γλωσσικού κώδικα (Γύφτουλα, 2018), ενδέχεται πλέον να μην είναι σε θέση να προετοιμάζει τους μαθητές για τις απαιτήσεις της σημερινής ζωής. Ο νέος γραμματισμός συνίσταται αφενός από πολυτροπικά κείμενα, εικόνες, μουσική, βίντεο κ.α. τα οποία διαμορφώνονται και διαχέονται από απλούς ανθρώπους συνδεδεμένους στο διαδίκτυο μέσω τεχνικών εργαλείων, αφετέρου από ήθη ενός κόσμου που αλλάζει μέσα από τη χρήση των νέων τεχνολογιών (Sang, 2017). Ο νέος γραμματισμός συνεπάγεται κατοχή δεξιοτήτων και στρατηγικών για κατανόηση, ερμηνεία και διαχείριση νέου είδους κειμένων και συμμετοχή σε συνεργατικές δραστηριότητες με στόχο την απόκτηση διαμοιρασμένης γνώσης (Serafini, 2012).

Η συγκεκριμένη μελέτη εξετάζει είδη επικοινωνίας (προφορική-γραπτή, φυσική-διαδικτυακή, άμεση-ασύγχρονη) μαθητών Ε'-ΣΤ' τάξεων Ελληνικού Δημοτικού Σχολείου στην Αγγλική με νέο γραμματισμό. Η εμπλοκή σε ενέργειες του πραγματικού κόσμου φαίνεται να εμπνέει στις αναφερόμενες προδιαγραφές. Θα προηγηθεί ανασκόπηση συναφούς βιβλιογραφίας και θα ακολουθήσει έκθεση της προσπάθειας, του σκεπτικού, του αντίκτυπου και των συμπερασμάτων.

Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Διδασκαλία της γλώσσας ως γραμματισμός

Ο γραμματισμός συνιστά προέγγιση με εστίαση στη χρήση της γλώσσας (πλέον της εξάσκησης λεξιλογίου ή δομών) για εξερεύνηση, για αποκόμιση συμπληρωματικών γνώσεων,

για συσχετισμό με προσωπικές εμπειρίες, για άσκηση κριτικής, για ακολουθία ατομικών μονοπατιών, για απόκτηση μεταγνωστικών δεξιοτήτων ως προετοιμασία για την αληθινή ζωή (Kern, 2000 στο Μητικοπούλου, 2018). Ο νέος γραμματισμός σηματοδοτεί νέες μεθόδους (προοδευτικές αντί παραδοσιακών), νέες θεωρίες (ανθρωπολογίας, κοινωνιολογίας, εκπαιδευτικής, γλωσσολογίας και συνδυασμούς αυτών), νέα συμφραστικά πλαίσια (οπίτι/εργασία, κ.α. πλέον του σχολείου), νέες ταυτότητες, δηλαδή δεξιότητες, θέσεις και στάσεις εκπαιδευτικών και μαθητών που απαιτούνται για προσέγγιση των νέων κειμενικών ειδών (Rowse & Walsh, 2011; Serafini, 2012). Τα νέα αυτά κείμενα είναι πολυτροπικά, μεταφέρουν δηλαδή το νόημά τους με περισσότερους από έναν σημειωτικούς τρόπους (γλώσσα, εικόνα, ήχο, μουσική, κινούμενη εικόνα, κ.λπ.), υπερκειμενικά καθώς βρίσκονται σε ηλεκτρονικό περιβάλλον, προάγουν την τεχνολογικά διαμεσολαβημένη έρευνα, αρχειοθέτηση, προσπέλαση, συγγραφή και δημοσίευση των δεδομένων (Kress, 2003 στο Μητικοπούλου, 2018; Rowse & Walsh, 2011). Ο πληθυντικός στους γραμματισμούς υπαινίσσεται παραγωγή νοήματος με διαφορετικές μορφές, αλλά και πολλαπλές εφαρμογές όπως λιγότερο διαχωρισμό μεταξύ γραπτών και προφορικών, αναγνώριση της οθόνης ως κυρίαρχης δομής κειμένου, συμπεριληψη προτιμήσεων/ ιδιαιτεροτήτων των μαθητών, σχεδιασμό-ανασχεδιασμό (Rowse & Walsh, 2011). Ο *ψηφιακός* γραμματισμός περιλαμβάνει χειρισμό ψηφιακών εργαλείων για εντοπισμό και κατανόηση πληροφοριών σε ποικίλα είδη και από διαφορετικές ρίζες, ανάλυση και σύνθεση συνεργατικών κειμένων (Γύφτουλα, 2018).

Περιβάλλει λειτουργία μηχανών αναζήτησης/ λέξεων-κλειδίων για περιορισμό αποτελεσμάτων, πλοήγηση σε συνδέσμους, επιλογή ιστοσελίδων, αυθεντικότητα, αποφυγή διαφημίσεων, πρόσβαση σε χάρτες/ εικόνες/ γραφικά/ βίντεο, άγγιγμα και κατέβασμα οθόνης-scrolling, μη-γραμμικές διαδικασίες επεξεργασίας ηλεκτρονικών στοιχείων (Rowse & Walsh, 2011). Ο *κοινωνικός* γραμματισμός περικλείει επεξεργασία πληροφοριών και τελικών προϊόντων μέσω διαύλων επικοινωνίας και σύστασης ομάδων. Ο *πολιτισμικός* γραμματισμός περιλαμβάνει πρόσληψη και αποστολή δειγμάτων, αντίληψη και αποδοχή διαφορετικών εθίμων αξιών, κουλτούρας. Ο *συναισθηματικός* γραμματισμός εμπεριέχει αντίληψη συναισθημάτων, ιδίων ή και συνεργατών κατά τη διάρκεια προσωπικής ή διαδικτυακής αλληλεπίδρασης. Ο *κριτικός* γραμματισμός προάγει αξιολόγηση υλικού, βημάτων, παραγόμενων της μαθησιακής διαδικασίας και χρήσεων της γλώσσας (Γύφτουλα, 2018). Νέες ταυτότητες των μαθητευόμενων υποδηλώνουν την ενεργή εμπλοκή τους καθώς αναλαμβάνουν ευθύνη να σχεδιάζουν, να οργανώνουν, να αποφασίζουν τι θα προσεγγίσουν και πώς θα αντιδράσουν ανάλογα με στόχους/ ανάγκες/ εμπειρίες/ ενδιαφέροντα, να προβάλουν σκέψεις/ επιθυμίες/ προτάσεις για το μέλλον τους, να δημιουργούν έργα, να τα διαχέουν σε αυθεντικό κοινό, να δέχονται ανατροφοδότηση, και να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν. Οι εκπαιδευτικοί είναι πλέον διευκολυντές και καθοδηγητές, αντί για αυθεντίες, αποκλειστικές πηγές (Serafini, 2012).

Ιστολόγηση

Το ιστολόγιο ή Blog, συντομογραφία του WeBlog είναι ένα ηλεκτρονικό ημερολόγιο περιοδικού τύπου, εύπλαστο, προσαρμόσιμο, αέναο και καταποτιστικό, σε δωρεάν, φιλικό προς το χρήστη περιβάλλον. Η γοητεία του οφείλεται στις δυνατότητες ενσωμάτωσης κειμένων, εικόνων, ήχου-βίντεο, υπερσυνδέσεων, και στην ανατροφοδότηση. Η οργάνωση των ιστολογίων τρέχει με αντίστροφη σειρά, με τα πιο πρόσφατα στην κορυφή. Η πρόσβαση εκτείνεται μέσω φυλλομετρητή. Οι καταχωρήσεις ταξινομούνται, επικαιροποιούνται ή ανασκευάζονται, εκφράζοντας σκέψεις, χαρακτήρα και προοπτική του συγγραφέα. Γράφοντες και αναγνώστες αλληλεπιδρούν ασύγχρονα και ευέλικτα αναρτώντας και σχολιάζοντας (Ducate & Lomicka, 2005; Pinkman, 2005; Zhang, 2009). Ο Campbell (2003)

σκιαγραφεί τρεις τύπους ιστολογίων: το ιστολόγιο *εκπαιδευτικών* για προαγωγή κατανόησης και εξερεύνησης πηγών, το ιστολόγιο *μαθητεύομενων* για ανακοίνωση απόψεων πάνω σε δρώμενα, και το ιστολόγιο *τάξης* για δημοσίευση μηνυμάτων και οπτικοακουστικού υλικού.

Τα ιστολόγια φαίνεται να ευνοούν την ανάπτυξη νέων γραμματισμών. Πλήθος μελετητών (Campbell, 2003; Godwin-Jones, 2003; Ducate & Lomicka, 2005; Pinkman, 2005; Zhang, 2009; Noytim, 2010; Moon & Lim, 2013; Γύφτουλα, 2018) ισχυρίζονται ότι η αποτύπωση ιδεών ή γεγονότων σε ένα blog οδηγεί τα μέλη μιας εικονικής οικογένειας σε ηλεκτρονική διάδραση. Η επιλογή στοιχείων προς κοινοποίηση μετά από αναζήτηση -επεξεργασία (πληροφοριακός γραμματισμός), και ο μετέπειτα σχολιασμός διευρύνουν την κριτική σκέψη και τον προβληματισμό. Επιπλέον, ο πολυτροπικός εμπλουτισμός (χρώματα, γραμματοσειρές, εικόνες, τραγούδια, βίντεο) καλλιεργεί οπτικές, ψηφιακές, μουσικές - καλλιτεχνικές κλίσεις. Η διατήρηση ιστολογίου προϋποθέτει συνεργασία και ομαδικό πνεύμα, ενώ η αποδοχή κάθε γνώμης ενισχύει την αυτοπεποίθηση των συμβαλλόμενων. Η αυτοτέλεια τόπου και χρόνου αφαιρεί το άγχος της γρήγορης ανταπόκρισης. Η πορεία ευνοεί αποδέσμευση από δάσκαλο, άνοδο υπευθυνότητας για αποτέλεσμα, και εν κατακλείδι, ενεργή μάθηση. Το αυθεντικό συλλογικό έργο συστήνει αρχείο εξέλιξης συνδρομητών.

Η ιστολόγηση (blogging) σε ξένη γλώσσα όπως η Αγγλική τονώνει την πλαισιωμένη επικοινωνία και ποικίλα είδη γραμματισμού (Hue, 2010; Γύφτουλα, 2018). Οι ιστολογούντες-bloggers καλύπτουν κενά ενημέρωσης και μοιράζονται ιδέες. Τα θέματα μεγάλης ακτίνας συνδέουν άτομα με ομοειδή ενδιαφέροντα ακόμη και πλέον των σχολικών συνόρων. Το γνήσιο ακροατήριο προσδίδει κίνητρα συμμετοχής. Αν μάλιστα προέρχεται από άλλες χώρες, επεκτείνει πολιτιστικούς ορίζοντες. Η ακολουθία υπερδεσμών, εξασκεί τη μη-γραμμική ανάγνωση. Η γραφή απελευθερώνεται, γίνεται αντισυμβατική, αληθινή. Οι καταχωρήσεις μέσω ψευδωνύμου προάγουν την ισότιμη αντιμετώπιση των πάντων, και την υποχώρηση εσωστρέφειας. Η συζήτηση στην τάξη επί σχετικών ενοτήτων συνδυάζει γόνιμα κατανόηση και παραγωγή προφορικού λόγου. Σημασία αποκτά η ευφράδεια και η γενικότερη διαδρομή αντί της επίπλαστης, επιφανειακής εκγύμνασης λεξιλογίου/ γραμματοσυντακτικών δομών. Η έκβαση καθίσταται απρόβλεπτη περιβάλλοντας πολλούς τύπους νοημοσύνης (Gardner, 1983). Η αλληπάλληλη εκτίμηση καλυτερεύει τόσο το περιεχόμενο όσο και τις τακτικές διάχυσής του (Blood, 2000; Pinkman, 2005; Zhang, 2009; Noytim, 2010).

Τα αποτελέσματα αναζήτησης στην Ελληνική επικράτεια αναφέρονται σε ιστολόγια στα οποία εκπαιδευτικοί κοινοποιούν εργασίες ή εικονογραφημένες δράσεις μαθητών Δημοτικού. Η συγγραφέας επιζήτησε τη δημιουργία ιστολογίων όπου τα ίδια τα παιδιά καλλιεργώντας πολυγραμματισμούς, συνεργάζονται, ανεβάζουν παραγόμενο υλικό στην Αγγλική γλώσσα, εκφράζονται ελεύθερα, ανατροφοδοτούνται εντός ή εκτός σχολικών ορίων και προσαρμόζονται αναλόγως, όλα ως πράξεις πραγματικής ζωής.

Μέθοδος

Ερευνητικά Ερωτήματα

- Η προσομοίωση δραστηριοτήτων καθημερινής ζωής στο πλαίσιο εκμάθησης Αγγλικών στο Δημοτικό κατά τη χρήση ψηφιακών πόρων (ιστολόγιο, ιστότοποι γενικής χρήσης, διαδικτυακό κανάλι βίντεο) συμβάλλει σε ανάπτυξη κοινωνικών, διαπολιτισμικών, οπτικών, ψηφιακών, κριτικών δεξιοτήτων γραμματισμού πλέον των γλωσσικών;
- Αντιλαμβάνονται οι μαθητές Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού τη δυναμική των αυθεντικών επικοινωνιακών πράξεων μέσω των ψηφιακών - πλέον των συμβατικών - πόρων;

Συμμετέχοντες - Περιβάλλον

Η συγγραφέας εργάζεται ως καθηγήτρια Αγγλικών σε Δημοτικό Σχολείο της πόλης της Κέρκυρας. Οι συμμετέχοντες από δύο τάξεις (Ε'-ΣΤ') των 20 ατόμων η καθεμία, μεσαίας οικονομικής κατηγορίας είχαν εξοικείωση σε πλοήγηση στο διαδίκτυο, σε χρήση Office (Word και Power Point), και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Σε κάθε αίθουσα υπήρχε προσωπικός υπολογιστής με σύνδεση στο Ίντερνετ, και βιντεοπροβολέας. Το ανάμεικτο επίπεδο των παιδιών στην ξένη γλώσσα (A1+-A2, Συμβούλιο της Ευρώπης, CEFR 2001), οι ατομικές ενέργειες, οι κλειστού είδους αποσυγκριμενοποιημένες ασκήσεις γραμματικής-συντακτικού-λέξεων αμφίβολης εγγύτητας στα ενδιαφέροντά τους, οι τυποποιημένες εκθέσεις προς την εκπαιδευτικό και οι σύντομες προφορικές συνδιαλέξεις προσέβλεπαν μόνο στο τελικό προϊόν ή σε υψηλούς βαθμούς. Τα παραπάνω φαινόνταν να οδηγούν σε μονοτονία, δυσανασχέτηση μαθητών, ελλιπή ανάπτυξη αναλυτικο-συνδυαστικών στρατηγικών, δυσκαμψία, παθητική στάση, εξαρτημένη μάθηση και ανεπαρκή προετοιμασία για αληθινή ζωή. Επιπλέον, τα σχολικά εγχειρίδια έδιναν έμφαση σε τομείς Μ. Βρετανίας και Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, και λιγότερο άλλων Αγγλόφωνων χωρών. Η καθηγήτρια ένιωθε ότι χρειαζόνταν δραστηριότητες που κινητοποιούν και ωθούν τα μέλη της τάξης σε πρωτοβουλία, συνεργασία, αναζήτηση, σύγκριση, αμφισβήτηση, ενσυναίσθηση, δημιουργικότητα, κριτική σκέψη μέσα σε αυθεντικά πλαίσια.

Στόχοι

Οι μαθητές σύμφωνα με το ΕΠΣ-ΚΓ (2016), αναμένονταν να αναγνωρίζουν το αποτέλεσμα απλής αναζήτησης/ το είδος, το συντάκτη, τον αποδέκτη, τον επικοινωνιακό σκοπό, κειμένων σε ιστότοπους, να κατανοούν ονόματα χωρών, πόλεων, προσώπων, προσδιορισμών (χρόνου, τόπου και ποσότητας)/ χαρακτηριστικά σύνδεσης προτάσεων/το νόημα καταστάσεων ή αναγκών καθημερινής ζωής σε παρουσιάσεις ή προσωπικά μηνύματα/ λιτά σχόλια σε ιστολόγια, να αξιοποιούν γλωσσικά συμφραζόμενα (γραπτή κατανόηση), να δίνουν πληροφορίες για εαυτό/ οικογένεια/ φίλους μέσα από φιλικές επιστολές/ κάρτες, στέλνοντας χαιρετισμούς (π.χ. από διακοπές), να περιγράφουν συνήθειες/ οικεία ή και άγνωστα πρόσωπα/ζώα/αντικείμενα (υπαρκτά ή φανταστικά), δικής τους ή ξένης χώρας, να διατυπώνουν σχόλια σε ιστολόγια, να συμπληρώνουν ερωτηματολόγια (γραπτή παραγωγή), να κατανοούν ζητήματα προσωπικά-οικογενειακά/ συγκεκριμένες πληροφορίες με απλό λεξιλόγιο ή δομές/ κοινές διεθνοποιημένες λέξεις ή φράσεις σχετικές με νέες τεχνολογίες/ μηνύματα από παρουσιάσεις ή βίντεο (προφορική κατανόηση), να θέτουν και να απαντούν σε απλές ερωτήσεις επικοινωνίας, να αφηγούνται στοιχειωδώς, να περιγράφουν άτομα/ αντικείμενα/ τοποθεσίες, να ανταλλάσσουν πληροφορίες ή απόψεις με τους συνομιλητές τους για ταξίδια/ φαγητό/ διασκέδαση/ καθημερινή ρουτίνα/ μέσα μεταφοράς, να ζητούν βοήθεια ή διευκρινίσεις κατά τη σύνταξη καρτών, αναρτήσεων ή σχολιασμού σε ιστολόγιο ή στην ολομέλεια (προφορική παραγωγή).

Η προβολή πτωχών επιζητούσε αφενός εμπλουτισμό λεξιλογίου σχετικά με ταξίδια/ αξιοθέατα/πανίδα/γεωγραφία/φύση/διατροφή, αφετέρου σύγκριση, έκφραση συναισθημάτων/προτιμήσεων/ αντιλήψεων. Μέσω της διερεύνησης αποβλεπόνταν άνοδος ερεθισμάτων αλλά και ευθύνη για αποτέλεσμα (Μητσοκοπούλου & Γύφτουλα, 2018). Το δικαίωμα επιλογής πεδίου και απεικόνισης θα προωθούσε αυτονομία, ευελιξία, επινοητικότητα, καλλιτεχνική ευαισθητοποίηση και κριτική σκέψη. Η προαιρετική συμμετοχή και η απουσία άμεσης βαθμολόγησης αποσκοπούσαν σε εξάλειψη έντασης και σε αυθορμητισμό. Η συνεργασία με διακριτούς ρόλους σε ομάδες θα συνέβαλλε στην αποδοχή ιδιαιτεροτήτων των ομοτίμων και στην παροχή βοήθειας στους πιο συνεσταλμένους ή

γλωσσικά αδύναμους (Τύρου & Μαρκαντωνάκης, 2019). Ο μετασχηματισμός δεδομένων σε άλλα κειμενικά είδη με συνθετότητα και ύφος ανάλογα των δυνατοτήτων των μαθητών/ του είδους κειμένου/ του επιδιωκόμενου κοινού, θα συνιστούσε εμπέδωση συμβάσεων που τα διέπουν, οι μεν κάρτες για εξάσκηση προσφωνήσεων/ χαιρετισμών, το δε ιστολόγιο για δημοσιεύσεις και καλοπροαίρετο σχολιασμό. Η διάδραση – φυσική και ψηφιακή – με πρόσωπα και εργαλεία θα διευρυνόταν. Οι επερχόμενες παρατηρήσεις, οι ανταπαντήσεις και οι όποιοι έπαινοι θα τροφοδοτούσαν υψηλό φρόνημα και περαιτέρω συμβολή.

Επιπλέον, τεχνική-ψηφιακή-πληροφοριακή ευδοκίμηση θα προέκυπτε από το χειρισμό πόρων, την αξιολόγηση εισαγόμενων, τη διαπραγμάτευση υλικού και τακτικών, την αναθεώρηση εφόσον χρειαζόταν, καθώς και τη σύσταση διαδικτυακής ηθικής. Τέλος, η αλληλουχία θα συνέτεινε σε κατανόηση ή/και σε σύμπλευση με αλλότρια πολιτισμικά ιδιώματα. Η όλη προσπάθεια θα συνιστούσε ενεργή εμπλοκή επιμορφούμενων, και απεξάρτηση από την επιβλέπουσα συντονίστρια-καθοδηγήτη. Ένα συλλογικό, εύκολα προσπελάσιμο τεκμήριο θα έδενε όλα τα μέλη. Η τακτική αλλά και τελική αξιολόγηση βημάτων θα εξέλιξε και τις μεταγνωστικές ικανότητες συμμετεχόντων. Η καθηγήτρια θα παρακολουθούσε κινήσεις, εξαγόμενα και σχόλια των παιδιών, ηλεκτρονικά ή δια ζώσης.

Διαδικασία

Με αφορμή επίσκεψή της στον Καναδά, χώρα-τμήμα του Ηνωμένου Βασιλείου, αφετηρία της διδασκόμενης γλώσσας η εκπαιδευτικός προέβη στην τάξη σε σταδιακή προβολή όψεων πολιτισμού, γεωγραφίας, αρχιτεκτονικής μέσα από ηλεκτρονικούς φακέλους. Οι μαθητές, επέλεξαν ποιους θα προσπελάσουν ανά διδακτική ώρα, κάνοντας εικασίες πάνω στο περιεχόμενο του καθενός. Κατά τη θέαση επιβεβαίωναν προβλέψεις, έθεταν ερωτήσεις, κρατούσαν σημειώσεις και λέξεις-κλειδιά στην Αγγλική. Η έκπληξη, ο ενθουσιασμός και οι πολλαπλές απορίες κατέδειξαν την ανάγκη περαιτέρω διερεύνησης. Έτσι, ομάδες των 2-3 ατόμων με σύνθεση βάσει γλωσσικής δυναμικής και ατομικών προτιμήσεων ανέλαβαν διαφορετικές ενότητες (αξιοθέατα, χλωρίδα-πανίδα, τρόπο ζωής, ιθαγενείς κάτοικοι, τριφύμια-διατροφικές συνήθειες). Η εκπαιδευτικός πρότεινε μια σειρά διαδικτυακών πηγών γενικής χρήσης (Wikipedia, σελίδες μουσείων όπως Royal Ontario Museum-ROM, καταρράκτες Νιαγάρα, κ.α.), ενώ οι ίδιοι βρήκαν και άλλες. Κατόπιν, συνέκριναν πληροφορίες μεταξύ διηγήσεων, εικόνων, βίντεο της καθηγήτριάς τους και δικών τους ευρημάτων. Συχνά παρεμβάλλονταν αναλογίες με πτυχές Ελλάδας ή Κέρκυρας. Στη συνέχεια συνέτασσαν μικρές παραγράφους με συνδρομή έντυπων ή ηλεκτρονικών λεξικών (π.χ. Oxford, Longman), της υπηρεσίας Google translate (ενήμεροι για το ενδεχόμενο λανθασμένης απόδοσης), και της καθηγήτριας. Μετά, παρουσίαζαν λεπτομέρειες στην ολομέλεια, συζητούσαν, και εξέφραζαν κλίσεις προς Ελληνική ή Καναδική πλευρά.

Η ενότητα 1 του σχολικού εγχειριδίου της ΣΤ΄ τάξης περιείχε σύνταξη μηνύματος από υποτιθέμενη επισκεφθείσα τοποθεσία. Προωθήθηκε λοιπόν από την εκπαιδευτικό η ιδέα δημιουργίας τουριστικών καρτών από περιοχές-αξιοθέατα του Καναδά. Αναλύθηκε το κοινό, ο σκοπός και το ύφος γραφής και κάθε επιμορφούμενος αποφάσισε σε ποιον θα διηγούταν πώς πέρασε στο ταξίδι του, τι είδε, τι καιρό έκανε, πώς ήταν οι άνθρωποι, τι του άρεσε και τι όχι. Τα μέλη και η καθηγήτρια έλεγχαν τόσο το περιεχόμενο όσο και τα μορφο-συντακτικά συστατικά. Μετά από σχετικές βελτιώσεις, όταν θεώρησαν τα κείμενα έτοιμα, τα πέρασαν στην πίσω μεριά εκτοπωμένων φωτογραφιών που διάλεξαν οι ίδιοι.

Στη συνέχεια, ανιχνεύθηκε η μεταφόρτωση δεδομένων σε blog για συνομήλικους, γονείς, δασκάλους ή άλλους αναγνώστες. Η διοργανώτρια εξήγησε το σκεπτικό ιστολόγησης ενώ οι τα παιδιά προσέφεραν δικές τους εκδοχές για πιθανά οφέλη. Αναφέρθηκαν η διακλαδωτή ανάγνωση, η εμβέλεια της διάχυσης ιδεών και της ανατροφοδότησης, και γενικώς η τέλεση

πραγματικών πράξεων στην ξένη γλώσσα. Μετά από συμφωνία, ανοίχθηκε λογαριασμός στον παροχέα blogger (www.blogger.com), διακεκριμένο για δωρεάν, απαρακώλυτη σχεδίαση σελίδων και ευχρηστία.

Προηγήθηκε συμφωνία για τήρηση κανόνων διαδικτυακής συμπεριφοράς. Έγινε σαφής η απαγόρευση διάδοσης προσωπικών στοιχείων και αυτοδιαφήμισης. Για ασφάλεια μαθητών η πρόσβαση διεξαγόταν από τον υπολογιστή τάξης μέσω κωδικών της καθηγήτριας. Οι συμβαλλόμενοι σε μικρές ομάδες ή και ατομικά εκμεταλλεύονταν οπτικό υλικό από το αρχείο της εκπαιδευτικού για αποφυγή ζητημάτων πνευματικών δικαιωμάτων.

Η θεματολογία αφορούσε τοπικά προϊόντα, μέσα μετακίνησης, ζώα, φύση, μουσεία, αρχιτεκτονική. Σύντομες αλλά ολοκληρωμένες λεζάντες σε ύφος απλό, ανεπίσημο, καθημερινό, απευθύνονταν σε φίλους, συγγενείς ή και ευρύτερο κοινό για πληροφόρηση, έκφανση συναισθημάτων ή εντυπώσεων (Εικόνα 1 α, β). Αν κάποιος κοινοποιούσε παρόμοιες ιδέες, οι μαθητές αναπροσάρμοζαν την πορεία τους.

Εικόνα 1 α, β. Αξιοθέατα - Μουσεία

Η εκπαιδευτικός επέβλεπε ελιγμούς και έλεγχε τόσο το νόημα όσο και τη δομή των μηνυμάτων. Άφηνε όμως περιθώρια αυτοδιόρθωσης και αλληλοδιόρθωσης. Υποδείκνυε κριτική των αναρτήσεων προκαλώντας καταιγισμό εκφράσεων στην ολομέλεια της τάξης, αρχικά με θετικό πρόσημο, αργότερα πιο αυστηρή, αλλά πάντα σε πλαίσιο ενθαρρυντικό.

Ήταν πάντα σε επιφυλακή για αφαίρεση τυχόν ανάρμοστων δημοσιεύσεων ή για κατάρρευση συστήματος. Οι μαθητές είτε στην τάξη είτε ιδιωτικά αναλόγως το χρονοδιάγραμμά τους, παρακολουθούσαν και σχολίαζαν. Ακόμη, η καθηγήτρια επεσήμαινε σημεία που έχρηζαν αναφοράς. Προτρέποντας εντοπισμό περισσότερων πλεονεκτημάτων ιστολόγησης, παρακινούσε ανά διαστήματα σε νέα αρθρογράφηση και σχολιασμό ενώ προετοίμαζε για επερχόμενες παρεμβάσεις εντός και εκτός ιδρύματος. Η συνεχιζόμενη συζήτηση και ο εμπλουτισμός των διαστάσεων της ξένης χώρας προανατόλιζαν σε αναρτήσεις με εφαρμογή πρόσφατα διδαχθέντων γραμματοσυντακτικών φαινομένων.

Παράλληλα, οι χρήστες απαντούσαν σε ερωτήσεις αναγνωστών-δασκάλων ή και συνομηλικών ξένων μονάδων (οι οποίοι είχαν ενημερωθεί να προβούν σε επισκόπηση του ιστολογίου) και ευχαριστούσαν (Εικόνα 2 α, β). Κάποια στιγμή ξεκίνησε συναγωνισμός μεταξύ των ιστολογούντων μαθητών (bloggers) για κατάκτηση αριθμού επισημάνσεων.

Εικόνα 2 α, β. Παραδείγματα αντίδρασης ιστολογούντων μαθητών

Η πρωτοβουλία διήρκεσε ένα σχολικό έτος και υλοποιούταν ταυτόχρονα με λοιπά προγράμματα. Στο blog συνέδραμαν γύρω στα τριάντα (30) άτομα από τα δύο επίπεδα. Η Έκτη όμως αποχώρησε σιγά σιγά λόγω άλλων δραστηριοτήτων, και παρέμεινε η Πέμπτη. Τα μέλη της επινόησαν και σύντομους διαλόγους-ιστορίες διαδραματιζόμενες στον Καναδά. Σε ολόκληρη τη διαδρομή γίνονταν αποτίμηση των παραχθέντων, της συνεργασίας και των όποιων δυσκολιών. Στο τέλος προωθήθηκαν άτυπα ερωτηματολόγια (Παράρτημα).

Αποτελέσματα - Συζήτηση

Τα εξαγόμενα συγκεντρώθηκαν από επισκόπηση προϊόντων και τακτικών από τη διοργανώτρια καθώς και από προφορικούς και γραπτούς χαρακτηρισμούς μελών. Η γενική εικόνα από την παρατήρηση έχει ως εξής:

Οι δραστηριότητες εντάχθηκαν σε αυθεντική ομπρέλα με αφορμή την επίσκεψη της εκπαιδευτικού σε Αγγλόφωνη χώρα. Τα πολυμεσικά εισαγόμενα (άρθρα, βίντεο και περιγραφές) κινητοποίησαν την εμπάθυση σε τομείς τη σύγκριση με παρεμφερή βιώματα μαθητών, την εκδήλωση συναισθημάτων, το διάλογο, την ανάλυση ιστοτόπων-περιεχομένου και τη μετατροπή σε άλλα κειμενικά είδη. Τόσο η διαδικασία όσο και οι τελικοί καρποί ήταν πρωτότυπα. Συνεισέφεραν οικειοθελώς εξίσου αγόρια και κορίτσια, μικρότερης ή μεγαλύτερης δυναμικής σαν να έχουν αντικρύσει οι ίδιοι γεγονότα. Αυτονόμηση και πληροφοριακός γραμματισμός προέκυπταν από τη δυνατότητα επιλογής ρόλων και καθηκόντων βάσει προτιμήσεων. Οι πτυχές που αποφάσιζαν να ερευνήσουν και προβάλουν οι μαθητές καθρέφτιζαν προσωπική κατανόηση και ερμηνεία γλωσσικών, κοινωνικών, διαπολιτισμικών γεωγραφικών, κλιματικών παραμέτρων αλλά και αποδοχή θετικών-αρνητικών της κάθε χώρας. Η επικοινωνία στην ξένη γλώσσα εκπληρωνόταν φυσικά με τη συζήτηση στην ολομέλεια. Η σύνταξη καρτών απευθυνόμενων σε γνήσιο κοινό, προσέδωσε αληθοφάνεια στη νοητική μετακίνηση στο εξωτερικό, και προώθησε τη χειρονακτική ενασχόληση. Το blog που εκτιμήθηκε με βάση κριτήρια των Ducate & Lomicka (2005) και Deng & Yuen (2011) ήταν θεματικό, σχετικό με τον Καναδά, τύπου II σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση των Du & Wagner (2006), καθώς διέθετε αρχείο, μηχανισμό εύρεσης, και πλαϊνή τοποθέτηση με ετικέτες. Μπορούσε να προσπελασθεί τόσο χρονολογικά όσο και ανά κατηγορία, συνεπώς, μη-γραμμικά. Βρέθηκαν 28 αναρτήσεις. Πολλοί χρήστες ανέβασαν πληροφορίες παραπάνω από μία φορά. Η δεκαετής εμπειρία της καθηγήτριας στο συγκεκριμένο σχολείο και η προσατευόμενη σύνδεση με δικούς της κωδικούς ενέπνεε εμπιστοσύνη σε Διεύθυνση, κηδεμόνες και μέλη. Η ίδια κατέγραφε είδος και πρόβλεψη καταχωρήσεων για αξιολόγηση μαθητών. Η απόκρυψη ονομάτων ενίσχυε την ισότητα.

Πέραν της επιτόπιας, και η ηλεκτρονική επαφή συνιστούσε ατόφυνες συνθήκες. Η πρόσβαση συνεχιζόταν και στο σπίτι με επίδειξη στους γονείς. Δύο-τρία παιδιά σχολίασαν και μέσω λογαριασμού ιδίων ή κηδεμόνων τους. Η ανυπαρξία ενοχλητικών διαφημίσεων απέτρεπε διάσπαση προσοχής.

Η σχεδίαση διεπαφής του ιστότοπου blogger (εμφάνιση υποενοτήτων, πλοήγηση, προσβασιμότητα, εισαγωγή δεδομένων) ήταν φιλική προς το χρήστη. Χάρη στις εγγενείς ιδιότητές του για αποθήκευση και προβολή, η εστίαση πήγαινε στο τι θα καταχωρηθεί. Οι οδηγίες διευκόλυναν ενιαία κατεύθυνση. Ο πολυτροπικός εμποτισμός (εικόνες, βίντεο) αξιοποιούσε την προστιθέμενη αξία των ψηφιακών μέσων και ενίσχυε τη λήψη πρωτοβουλιών και αποφάσεων σχετικά με το τι είναι ενδιαφέρον ή αποτελεσματικό. Το λεξιλόγιο, το ύφος, η χρήση σημείων στίξης, γραμματοσειρών και χρωμάτων ταίριαζαν με το ηλικιακό και γνωστικό επίπεδο των μαθητών ανεβάζοντας και τον ψηφιακό πήχυ. Η πρώην εξατομικευμένη στάση μεταλλάσσονταν σε συνεργασία, υποδείξεις, διαπραγμάτευση, αλληλοκριτική και αλληλοδιόρθωση. Η παράμετρος της καθαριότητας κατέστη ωφέλιμη την

περίοδο ανεπαρκούς αποκομιδής σκουπιδιών στο νησί μας. Το αυτονόητο για τους Καναδούς πολίτες σε μας φάνταζε ασυνήθιστο μιν, πολιτισμικό παράδειγμα προς μίμηση δε το οποίο διαχεόταν στις οικογένειες, στην περιφέρεια ή και πιο μακριά, επιβεβαιώνοντας τη σκοπιμότητα ύπαρξης αληθινού ακροατηρίου.

Σε περιπτώσεις απονίας ή δυσφορίας, οι παροτρύνσεις της εκπαιδευτικού εμπλοτύζαν την παραγωγικότητα. Η συνειδητοποίηση της άμεσης έκθεσης καλλιεργούσε υπευθυνότητα τόσο για όψη όσο και για ουσία περιεχομένου. Η ανατροφοδότηση από τρίτα πρόσωπα (μαθητές και εκπαιδευτικοί εκτός τάξης ή σχολείου) υποδήλωνε έγκυρη πληροφόρηση και κλιμάκωση της αυτοπεποίθησης συνδρομητών. Τα σχόλια - πέραν της γλωσσικής εξάσκησης - απέδιδαν κοινωνικά μέσω προβληματισμού, ανάπτυξης διαδίκτυακής αγωγής, ενθάρρυνσης συνομηλίκων, εξωτερικεύσης, απόκρισης σε ερωτήσεις (Εικόνα 3 α, β). Η συμμόρφωση με κανόνες ψηφιακής συμπεριφοράς στάθηκε άμογη. Ουδέποτε τέθηκαν θέματα παραβίασης ορίων.

Εικόνα 3 α, β. Είδη σχολίων σε ανάρτηση

Εδώ αξίζει να τονιστεί ότι μερικοί αναγνώστες ενδέχεται να απέκρυπταν αλληλένδετες κινήσεις τους. Σίγουρο είναι ότι το blog έπαιξε το ρόλο συνεκτικού κρίκου ανάμεσα σε άτομα που γνωρίζονταν λιγότερο ή περισσότερο, και του εφελκυστικού για ποικίλες οπτικές, για κόσμοι εκδήλωση απόψεων, για διαμοιρασμό γνώσης στην Αγγλική, για μελλοντική ιστολόγηση μαθητευόμενων και άλλων σχολείων. Η εργασία σε ομάδες συνέβαλλε επιπλέον στην ένταξη γλωσσικά και κοινωνικά αδύναμων ή αδιάφορων ατόμων. Η τεχνολογία χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο για ενεργητική εμπλοκή, διερεύνηση, συνεργασία, συλλογικότητα, διάδραση ανθρώπων και εργαλείων. Ακόμη, αυξήθηκε η καλλιτεχνική και η κιναισθητική αφύπνιση. Η επινοητικότητα κορυφώθηκε με την πλοκή σύντομων σεναρίων προς δραματοποίηση και έτσι η εξάσκηση πλειστών δεξιοτήτων εισήλθε σε καινούρια μέτωπα. Η μεσολάβηση της καθηγήτριας υπήρξε επικουρική, υποστηρικτική παρά καθαρώς διδακτική. Ήταν πάντα η σύμβουλος και προέτρεπε τα παιδιά να εμπλακούν με ενεργούς τρόπους σε ποικίλες μορφές γνώσης ενώ στο σπίτι υπήρχε γονική επιτήρηση. Η αξιολόγηση τόσο κατά τη διάρκεια των τεκταινόμενων όσο και με το πέρας της όλης προσπάθειας συνέβαλλε στον αναστοχασμό και την αφύπνιση των μαθητών πάνω σε επιτεύγματα, επωφελείς ή και επιβλαβείς τακτικές.

Μέσα από προφορικές και γραπτές επιστημονικές των επιμορφούμενων διαφαίνονταν τα εξής: Οι περισσότεροι bloggers (90%) απολάμβαναν ενέργειες άνευ μηχανιστικών δοκιμασιών κοντά στα ενδιαφέροντα ή τις ανάγκες τους (πιτυχές μιας Αγγλόφωνης χώρας) ευελιξία επιλογών, αναζήτηση, επαλήθευση ή κατάρριψη προβλέψεων, συσχέτιση με δικά τους βιώματα, αντιπαραβολή τομέων, σύγκριση στοιχείων μεταξύ ιστοσελίδων και προσωπικών διηγήσεων, έκφραση συναισθημάτων και προτιμήσεων, ανταλλαγή απόψεων, συνεννόηση και αναπροσαρμογή δεδομένων. Περίπου τα 2/3 ομολογούσαν ότι η απουσία αυστηρού χρονοδιαγράμματος, γνωστοποίησης ονομάτων ή βαθμολόγησης τους χαλάρωνε και ότι η στήριξη από συνομηλίκους και εκπαιδευτικούς τους τόνωνε. Επίσης, ένα 50%

έκριναν ότι η δυνατότητα ενημέρωσης αληθινού ακροατηρίου, και ιδιαίτερος η ανατροφοδότηση τούς κινητοποιούσε ενώ η ασφαλής κοινοποίηση τούς αφαιρούσε άγχος.

Συμφωνούσαν ότι η ανάγκη διόρθωσης εντοπισμένων λανθασμένων τύπων παρέμενε στη μνήμη. Ένα μικρό ποσοστό (10%) παραδεχόταν ότι δημοσίευε από ευγενή άμιλλα προκειμένου να μην υστερεί. Αρκετοί (40%) ονειρεύονταν μια επίσκεψη στον Καναδά, και βίωση δρώμενων από κοντά. Ένας στους τέσσερις χάρηκε ιδιαίτερος την - έστω μικρή - αναπαράσταση διαλόγων φανταστικών χαρακτήρων. Αδημονούσαν όλοι για τα επόμενα θέματα ενώ έθεσαν την ιδέα της εντρύφησης στα ενδότερα περισσότερων χωρών, ακόμη και τη συλλειτουργία blog με εταιρούς άλλων σχολείων. Περήφανοι άπαντες για τα επιτεύγματά τους, αναγνώρισαν τη συμβολή των ψηφιακών εργαλείων στην αναζήτηση πληροφοριών, την επικοινωνία, την αλληλεπίδραση, την ανατροφοδότηση. Η επίβλεψη και οι παρατηρήσεις των συμβαλλόμενων καταδεικνύουν αντίληψη της αξιοποίησης ψηφιακών εργαλείων για κοινωνική διάδραση στην καθημερινή ζωή. Η αυθεντική πλαισίωση των δραστηριοτήτων συνέβαλλε στο να επεκτείνουν οι μαθητές γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις μέσω προσωπικών επιλογών, ερμηνειών, διαπραγματεύσεως, προσαρμογής τακτικών μέσω ρόλων που ανέπτυξαν οι ίδιοι και ανασχεδίασαν στην πορεία.

Συμπεράσματα

Τα συμπεράσματα της εν λόγω δράσης συγκλίνουν σε δυνατή ανάπτυξη πολυγραμματισμών μέσω χειρισμού ψηφιακών πόρων πλέον των συμβατικών. Οι χρήστες, με σωστή καθοδήγηση, λαμβάνουν πρωτοβουλίες, αλληλεπιδρούν, συναποφασίζουν, δημιουργούν, τροποποιούν, διαμοιράζονται εξαγόμενα, συνειδητοποιώντας ότι συνδράμουν ενεργά στη μόρφωσή τους και προετοιμάζονται για αληθινή ζωή. Περαιτέρω έρευνα μπορεί να εντοπίσει την ποιότητα μακροσκελών αναρτήσεων ή παράλληλης ιστολόγησης σε διαφορετικά αντικείμενα. Μία πρόκληση θα ήταν η ανακάλυψη της επίδρασης των αναρτήσεων και των αφανών πρακτικών γραμματισμού σε όσους αποφεύγουν να σχολιάζουν. Όπως υποστηρίζουν οι Neville & Pugh (1982 στους Williams & Moran, 1989) το απόσταγμα ανάγνωσης κειμένων - πόσο μάλλον πολυτροπικών - είναι δύσκολο να διαπιστωθεί πάντα με ακρίβεια.

Η εκμάθηση ξένων γλωσσών στα Δημόσια Σχολεία δυστυχώς θεωρείται υποδεέστερη στις μέρες μας. Οι καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί που καλλιεργούν πολυγραμματισμούς, μπορούν να συνδράμουν σε βαθύτερη αφοσίωση, μέθεξη, πληρέστερη ανέλιξη των μαθητών.

Αναφορές

- Blood, R. (2000). *Weblogs: A history and perspective. Rebecca's Pocket*. Retrieved January 28, 2018, from http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html.
- Campbell, A. P. (2003). Weblogs for use with ESL classes. *The Internet TESL Journal*, 9(2).
- Deng, L., & Yuen, A. H. K. (2011). Towards a framework for educational affordances of blogs. *Computers and Education*, 56, 441-451.
- Du, H. S., & Wagner, C. (2006). Weblog success: Exploring the role of technology. *Int. J. Human-Computer Studies*, 64, 789-798.
- Ducate, L. C., & Lomicka, L. L. (2005). Exploring the blogosphere: use of web logs in the foreign language classroom. *Foreign Language Annals*, 38(3), 410-421.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind. The theory of multiple intelligences*. Basic Books.
- Godwin-Jones, R. (2003). Emerging technologies. Blogs and wikis: environments for on-line collaboration. *Language learning & technology*, 7(2), 12-16.
- Hue, N. M. (2010). Encouraging reluctant ESL/EFL learners to speak in the classroom. *The Internet TESL Journal*, 16(3).
- Moon, D., & Lim, D. K. (2013). Using weblogs in foreign language classrooms: possibilities and challenges. *International Journal of Software Engineering and Its Applications*, 7(5), 121-128.

- Noytim, U. (2010). Weblogs enhancing EFL students' English language learning. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 1127-1132.
- Pinkman, K. (2005). Using blogs in the foreign language classroom: encouraging learner independence. *The JALT CALL Journal*, 1(1), 12-24.
- Rowse, J., & Walsh, M. (2011). Rethinking literacy education in new times: Multimodality, multiliteracies, & new literacies. *Brock Education*, 21(1), 53-62.
- Sang, Y. (2017). Expanded territories of 'Literacy': New Literacies and multiliteracies. *Journal of Education and Practice*, 8(8), 16-19.
- Serafini, F. (2012). Reading multimodal texts in the 21st century. *Research in the Schools*, 19(1), 26-32.
- Williams, E., & Moran, C. (1989). Reading in a foreign language at intermediate and advanced levels with particular reference to English. *English language Teaching*, 22(4), 217-228.
- Zhang, D. (2009). The application of blog in English writing. *Journal of Cambridge Studies*, 4(1), 64-72.
- Γόφτουλα, Γ. (2018). Συνεργατικά περιβάλλοντα μάθησης: Ιστολόγια (blogs) και συνεργατικοί ιστότοποι (wikis). Ενότητα 5.6.6 (Α.Π.Σ.) Εκπαίδευση Επιμορφωτών Β' Επιπέδου Τ.Π.Ε. Συστάδα Ξένες Γλώσσες. Επιμορφωτικό υλικό - Ειδικό Μέρος. Αθήνα: Ι.Τ.Υ.Ε., Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων Διόφαντος.
- Ενιαίο πρόγραμμα σπουδών για τις ξένες γλώσσες (ΕΠΣ-ΞΓ) από Γ' δημοτικού έως Γ' γυμνασίου. (2016). Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Τεύχος Β' 2871. Ανακτήθηκε στις 25 Μαρτίου 2019 από https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/ΦΕΚ_B_2871_ΕΠΣ_ΞΕΝΩΝ_ΓΛΩΣΣΩΝ_ΔΗΜ_ΓΥΜΝ_2016
- Μητσοκοπούλου, Β. (2018). Γραμματισμός στην Ξένη γλώσσα και ψηφιακός γραμματισμός. Ενότητα 7.2.1. Εκπαίδευση Επιμορφωτών Β' Επιπέδου Τ.Π.Ε. Συστάδα Ξένες Γλώσσες. Επιμορφωτικό υλικό - Ειδικό Μέρος. Αθήνα: Ι.Τ.Υ.Ε., Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων Διόφαντος.
- Μητσοκοπούλου, Β., & Γόφτουλα, Γ. (2018). Βιωματική και διερευνητική μάθηση: μάθηση με συνθετικές εργασίες και μάθηση βασισμένη στο πρόβλημα. Ενότητα 7.3.2 (Α.Π.Σ.) Εκπαίδευση Επιμορφωτών Β' επιπέδου Τ.Π.Ε. Συστάδα Ξένες Γλώσσες. Επιμορφωτικό υλικό - Ειδικό Μέρος. Αθήνα: Ι.Τ.Υ.Ε., Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων Διόφαντος.
- Τόρου, Ι., & Μαρκαντωνάκης, Σ. (2019). Διαφοροποιημένη μάθηση, εξατομικευμένη μάθηση και ψηφιακές τεχνολογίες. Ενότητα 7.3.1 (Α.Π.Σ.) Εκπαίδευση Επιμορφωτών Β' επιπέδου Τ.Π.Ε. Συστάδα Ξένες Γλώσσες. Επιμορφωτικό υλικό - Ειδικό Μέρος. Αθήνα: Ι.Τ.Υ.Ε., Ι.Ε.Π. Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων Διόφαντος.

Παράρτημα

Questionnaire

Circle the number that best suits you

1. Strongly disagree 2. Disagree 3. Neutral 4. Agree 5. Strongly agree

1.	I enjoyed selecting topics, looking for information myself	1	2	3	4	5
2.	I enjoyed blogging and knowledge-sharing	1	2	3	4	5
3.	I enjoyed commenting / responding to comments	1	2	3	4	5
4.	I enjoyed working in groups, assisting peers and receiving assistance	1	2	3	4	5
5.	I enjoyed taking initiatives	1	2	3	4	5
6.	I enjoyed going by Netiquette	1	2	3	4	5
7.	I enjoyed evaluating websites, tools, tasks and products	1	2	3	4	5
8.	I would like to engage in similar tasks again	1	2	3	4	5
9.	I would like to visit Canada	1	2	3	4	5